

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра світової економіки

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**СПЕЦИФІКА ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РИНКАХ КРАЇН
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

(на базі ТОВ «Пирятинський сирзавод», м. Пирятин)

Студентки 5 курсу, 4з групи,
спеціальності 292 «Міжнародні економічні
відносини» спеціалізації
«Міжнародний бізнес»

Чиркова Тетяна
Олександрівна

Науковий керівник
кандидат юридичних наук,
професор

Осика Сергій
Григорович

Гарант освітньої програми
кандидат екон. наук,
доцент

Лежетьокова Вікторія
Геннадіївна

Київ 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РИНКАХ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	6
1.1. Особливості зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств в умовах євроінтеграції.....	6
1.2. Аналіз діяльності українських підприємств на внутрішньому ринку Європейського Союзу.....	12
Висновки до розділу 1.....	20
РОЗДІЛ 2. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ПИРЯТИНСЬКИЙ СИРЗАВОД» НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ СПРИЯТЛИВОСТІ СЕРЕДОВИЩА МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ.....	21
2.1. Оцінка сприятливості умов міжнародної економічної діяльності для ТОВ «Пирятинський сирзавод»	21
2.2. Напрямки вдосконалення економічної діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» на ринках країн Європейського Союзу.....	25
Висновки до розділу 2	30
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	35
ДОДАТКИ.....	40

ВСТУП

Активні процеси глобалізації світової економіки формують сприятливі передумови і зумовлюють закономірність євроінтеграційного розвитку нашої країни, збільшення ролі і значення зовнішньоекономічної діяльності українських суб'єктів господарювання на ринках ЄС.

За нинішнього етапу євроінтеграція являється офіційно проголошеним першочерговим напрямком розвитку зовнішньої політики нашої країни. В той же час стратегічною задачею України являється не просто інтеграція фінансових, інвестиційних, товарних й інших ринків, а повноправне членство, що спричинить поштовх до активного соціально-економічного розвитку держави й окремих господарюючих суб'єктів.

Важливу роль у міжнародних інтеграційних процесах відіграє зовнішньоекономічна співпраця між державами, в тому числі на рівні господарюючих суб'єктів, таким чином вітчизняні підприємства стають перед потребою в адаптації власної діяльності до умов партнерства й співробітництва із європейськими компаніями. Це зумовлює важливість з'ясування специфічних особливостей зовнішньоекономічної діяльності українських суб'єктів господарювання на ринках країн ЄС.

Питанням економічної діяльності вітчизняних господарюючих суб'єктів на європейському ринку присвячена велика кількість наукових праць, прикладами являються роботи І. Юрчика, О. Гончаренка, В. Урбановича, Б. Дяченка, Є. Талавіра, Ж. Жигалкевича, Т. Микитенка, І. Манаєнка, Н. Кушніра й інших.

Зважаючи на важливість внеску згаданих вчених у вивчення зазначеної проблеми, вважаємо, що за нинішнього етапу активного розвитку світового фінансового ринку та активних процесів глобалізації, питання специфіки економічної діяльності на ринках країн Європейського Союзу у контексті українських суб'єктів господарювання залишається недостатньо дослідженим, що зумовлює актуальність теми цієї роботи.

Мета дослідження – на основі вивчення теоретико-практичних аспектів

економічної діяльності підприємств на ринках країн європейського союзу, надати рекомендації що стосуються удосконалення економічної діяльності ТОВ «Пирятинский сирзавод».

Завдання дослідження:

- з'ясувати особливості зовнішньоекономічної діяльності українських суб'єктів господарювання за умов євроінтеграції;
- здійснити аналіз діяльності вітчизняних підприємств на внутрішньому ринку Європейського Союзу;
- провести оцінку сприятливості умов міжнародної економічної діяльності для ТОВ «Пирятинский сирзавод»;
- запропонувати напрямки удосконалення економічної діяльності ТОВ «Пирятинский сирзавод» на ринках країн ЄС.

Об'єкт дослідження – економічна діяльність українських підприємств на ринках країн Європейського Союзу.

Предмет дослідження – теоретичні та практичні засади економічної діяльності ТОВ «Пирятинский сирзавод» на ринках країн Європейського Союзу.

Методи дослідження. Під час дослідження були застосовані такі методи: порівняння – для встановлення спільних рис та відмінностей в процесах і явищах, що досліджувались; абстрагування – для виділення істотних факторів, які мають впливове значення на зовнішньоекономічну діяльність ТОВ «Пирятинский сирзавод»; метод систематизації – для впорядкування уявлень, понять, теорій, поглядів науковців на особливості зовнішньоекономічної діяльності українських господарюючих суб'єктів за умов євроінтеграції; логічний – при побудові логіки та структури дослідження; синтез – для з'єднання окремих аспектів предмета дослідження у єдине ціле; узагальнення – для надання рекомендацій, реалізація котрих дасть змогу поліпшити ефективність економічної діяльності ТОВ «Пирятинский сирзавод» на ринках країн Європейського Союзу; також у процесі виконання роботи застосовано методи індукції, дедукції, конкретизації тощо.

Інформаційні джерела дослідження. Законодавчі та нормативні акти України,

інтернет-ресурси, роботи українських та зарубіжних науковців, періодична спеціалізована наукова література із питань міжнародної економічної діяльності, офіційні статистичні дані, фінансова звітність ТОВ «Пирятинський сирзавод» становили інформаційну базу для здійснення цього дослідження.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг роботи становить 55 сторінок, з них 34 сторінки основного тексту. Список використаних джерел налічує 39 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РИНКАХ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

1.1. Особливості зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств в умовах євроінтеграції

Проводячи порівняння Європейського Союзу із іншими центрами сили, потрібно зважати на низку його фундаментальних особливостей. Формування зони євро та єдиного ринку хоч і сприяло зближенню умов відтворення в країнах Європейського Союзу, згладжуванню відмінностей між регіональними і національними моделями учасників даних об'єднань, не усунуло їх специфіки [38, р. 14]. Формування загальногосподарського комплексу не перетворило Європейський Союз на однорідне утворення, аналогічне Китаю і Сполученим Штатам Америки. На відміну від останніх, Європейський Союз продовжує складатися із суверенних суб'єктів міжнародних економічних відносин, що передали наднаціональним органам тільки частину суверенітету в господарських питаннях. Економічну політику (окрім загальної грошово-кредитної, сільськогосподарської, і то тільки в зоні євро) здійснюють здебільшого національні уряди. Фінансові ресурси утворюються здебільшого через національні бюджети. Створення валютного й економічного союзу і єдиного ринку, насамперед послуг, далеке від завершення. Країни Європейського Союзу мають суттєво ширші повноваження і права, аніж провінції в Китаї і штати в Сполучених Штатах Америки. Європейський Союз і Єврозона, що об'єднують відповідно 27 і 19 держав із різними інтересами, залишаються аренами суперництва між державами-членами. Це послаблює керованість інтеграційних процесів і ускладнює організацію зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання, що для експорту до кожної країни-члена мають враховувати різні вимоги.

Експортна торгівля може збільшити темпи зростання прибутків господарюючого суб'єкта, підвищити продуктивність і забезпечити більший ефект

від економії масштабів. До того ж торгівля на експорт може допомогти більш рівномірно розподілити ризики, іншими словами, якщо на одному із ринків визначається негативна динаміка, на інших ринках можливе зростання, що компенсує втрати, а присутність на ринках ЄС може допомогти в підвищенні статусу компанії в процесі виходу на інші світові ринки.

В процесі експорту продукції до країн Європейського Союзу, вітчизняні суб'єкти господарювання одержують переваги від можливості доступу на ринки 27 країн. Проте, перед тим як розпочати експорт, потрібно переконатися, що продукція за параметрами безпеки і якості відповідає вимогам законодавства Європейського Союзу, направлено на захист прав споживачів, охорону навколишнього середовища і захист здоров'я населення.

Однією із головних особливостей Європейського Союзу являється те, що союз являється найбільшим єдиним ринком в світі, який складається із 27 країн з понад 447 мільйонами споживачів.

До 31 січня 2020 року Сполучене Королівство Великої Британії і Північної Ірландії знаходилось у складі ЄС (тому країн було 28). Угодою щодо виходу Сполученого Королівства зі складу Європейського Союзу передбачено запровадження перехідного періоду (до 31 грудня 2020 року), протягом котрого Великобританія залишається учасником Митного союзу Європейського Союзу і має право користуватися преференціями у межах угод, укладених від імені Європейського Союзу. Статистична інформація що стосується зовнішньої торгівлі товарами із країнами Європейського Союзу в 2018-2020 рр. наводиться із врахуванням частки Великої Британії [1].

Європейський Союз являється Митним союзом, інакше кажучи 27 країн-членів Європейського Союзу формують єдину митну територію. Це значить, що на товари, які переміщуються всередині Європейського Союзу, мита не сплачуються; всі вони мають єдиний митний тариф на товари, які імпортуються із країн, які не входять до Європейського Союзу; ввезений на законних підставах товар випускається у вільний обіг по усій території Європейського Союзу без будь-яких інших заходів що стосуються митного контролю [20].

Принцип вільного пересування товарів, іншими словами можливість продавати і перевозити товари будь-де на території Європейського Союзу являється основою європейського ринку. В якійсь мірі різноманітні і складні національні закони були замінені єдиним набором європейських правил, що дало змогу зменшити витрати і спростити експортну систему для компаній, що прагнуть торгувати в інших країнах Європейського Союзу. Ринок товарів ЄС інтегрований й узгоджений між 27 країнами-членами. Однак, аби забезпечити ефективну роботу ринку Європейського Союзу, компанії мають додержуватись деяких принципів та правил сумлінної конкуренції.

Митний кодекс являє собою зведення всіх правил, які регулюють роботу митних органів Європейського Союзу під час торгівлі з країнами, які не перебувають у складі Європейського Союзу. Дані положення гарантують прозорість й стандартність митних процедур в усіх державах-членах ЄС [37].

Спрямування нашої країни на активну євроінтеграцію зумовлене в першу чергу географічною близькістю ЄС, подібністю культури й менталітету населення і спільною історією, яка допомагає у формуванні відносин в сфері економіки, політики і т. д. Проведення зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання і країни в цілому посилює передумови для євроінтеграції, що обумовлює стратегічну важливість розвитку зовнішньоекономічної діяльності на рівні держави.

Діючою правовою основою відносин між нашою країною і Європейським Союзом являється Угода щодо асоціації між Україною і Європейським Союзом від 30 листопада 2015 р., що визначає умови активізації торговельних й економічних відносин, які направлені на поступову інтеграцію України до внутрішнього ринку Європейського Союзу [22].

Ще одним вагомим кроком на шляху до євроінтеграції стала Угода про зону вільної торгівлі України із Європейським Союзом від 1.06.2016 р., що має на меті знизити та скасувати тарифи що стосуються товарів, забезпечити лібералізацію торгівлі, а також адаптацію вітчизняного законодавства із законодавством Європейського Союзу з метою забезпечення вільного переміщення послуг й

товарів між двома країнами і двостороннього рівноцінного відношення до господарюючих суб'єктів, товарів на території нашої країни і Європейського Союзу. Зона вільної торгівлі передбачає три галузі, в котрих повинна проводитися лібералізація, такі як рух капіталів, торгівля і рух робочої сили [10, с. 224].

Її своєрідною ознакою являється комплексна програма узгодження регуляторних норм України із аналогічними стандартами Європейського Союзу. Даний захід спричинить поступове скасування торговельних бар'єрів, які не пов'язані із тарифною політикою, і можливість одержання доступу до ринків один одного. Іншими словами, основною метою зазначеної угоди являється забезпечення поетапного входження економіки нашої країни до єдиного ринку Європейського Союзу.

Станом на 2021 рік було визначено сім нагальних напрямків співробітництва між нашою країною і Європейським Союзом, таких як інвестиції і торгівля, внутрішні справи і юстиція, енергетика, охорона навколишнього середовища, наближення законодавства України до законодавства ЄС, транскордонне співробітництво, співпраця в сфері космосу, науки і технологій, транспортна сфера [11, с. 12].

Євроінтеграція дозволить Україні здійснити технологічну модернізацію національного виробництва, оволодіння наукоємними технологіями, позбутися технологічної відсталості, формування нових робочих місць, перехід від індустріального розвитку до інноваційного, від постіндустріальної економіки до економіки знань, залучення іноземних інвестицій, збільшення конкурентоспроможності продукції і виходу на світові ринки [8].

Активізація процесів євроінтеграції забезпечує інтенсивне включення нашої країни у міжнародну співпрацю що стосується врегулювання конфліктів та протидії новим загрозам в сфері міжнародної безпеки. Переваги України від інтеграції з Європейським Союзом і зони вільної торгівлі представимо на рис. 1.1.

ЄС являється ключовим зовнішньоторговельним партнером нашої країни. Відповідно до результатів 2020 року питома вага торгівлі послугами і товарами із Європейським Союзом становила 40,7% від загального обсягу торгівлі України, що

більше за показник 2019 року на 0,6%.

- входування у єдиний зовнішній ринок Європейського Союзу
- збільшення експорту послуг та товарів на постійній основі, набуття статусу основного торговельного партнера для багатьох галузей Європейського Союзу, одного із лідерів постачання продовольства до ЄС
- наявність тенденції до зростання європейського експорту, що вказує на залежність експорту від процесів глобальної інтеграції
- додаткові торговельні преференції від Європейського Союзу для України (квоти на експорт без сплати мита)
- стійкість політичної системи, гармонізація національного законодавства із законодавством ЄС, реорганізація неефективного судового законодавства
- розвиток середнього та малого бізнесу
- збільшення конкурентоспроможності української продукції, впровадження стандартів Європейського Союзу на вітчизняних суб'єктах господарювання
- одержання господарюючим суб'єктом в процесі участі на світовому ринку досвіду і знань, що сприяють підвищенню ефективності його діяльності, що приводить до зменшення залежності від умов на внутрішньому ринку

Рис. 1.1. Основні переваги підприємств України від євроінтеграції

Джерело: побудовано автором за даними [8; 11]

Згідно з даними державної служби статистики експорт послуг і товарів до країн Європейського Союзу з моменту початку активної співпраці в 2016 р. збільшувався. Дана динаміка зумовлена інтенсифікацією інтеграційних процесів, які проходять в Україні. В 2019 р. експорт послуг до країн Європейського Союзу зріс на 0,3 млрд. дол США (із 4,0 до 4,3 млрд. дол. США), експорт товарів збільшився на 0,6 млрд. дол. США (із 20,2 до 20,8 млрд. дол. США) (рис. 1.2).

Необхідно відзначити, що світова пандемія здійснила негативний вплив на міжнародну торгівлю між Європейським Союзом і Україною. В 2020 році відбулось зниження імпорту з Європейського Союзу до України на 2,3 млрд. дол США і експорту із України на ринки Європейського Союзу на 2,1 млрд. дол США.

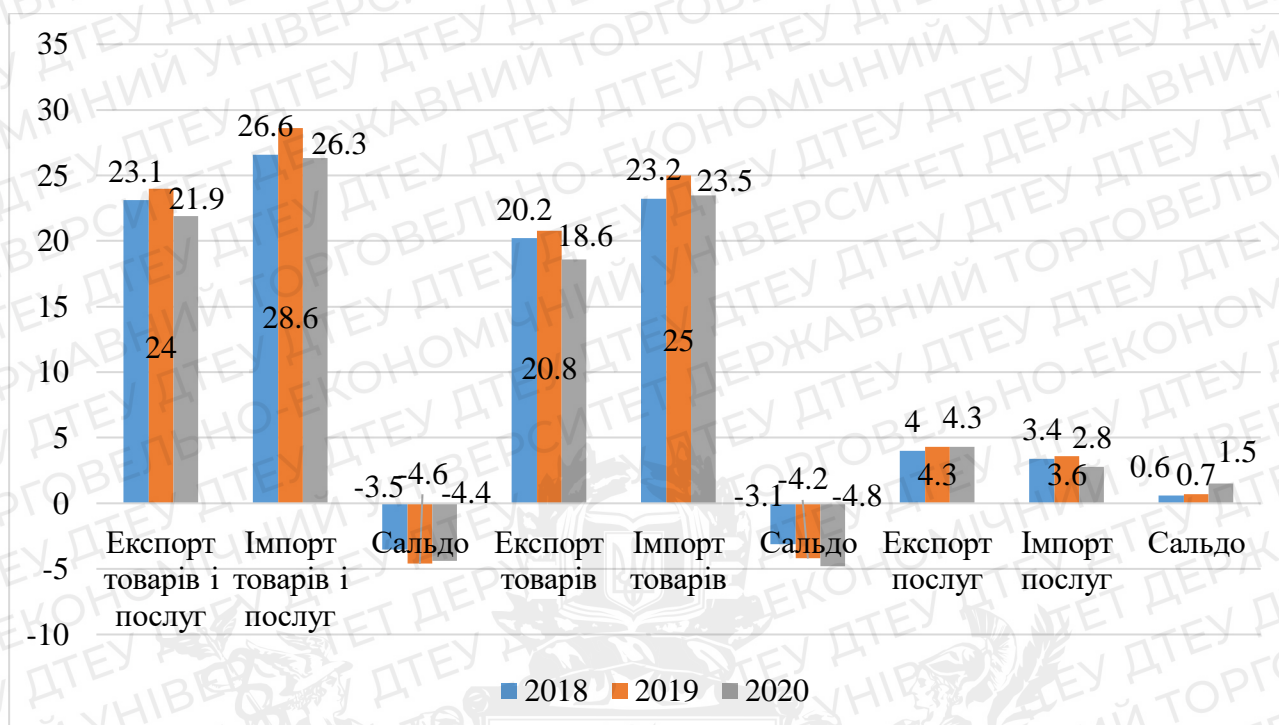

Рис. 1.2. Динаміка зовнішньоекономічної діяльності України і ЄС за 2018-2020 рр., млрд. дол США

Джерело: побудовано автором за даними [20]

Ми вважаємо, що спад обсягів торгівлі між Європейським Союзом й Україною тимчасовий та його змінить активізація зовнішньоекономічної діяльності, оскільки ринок країн Європейського Союзу являється дуже перспективним для українських експортерів. Євроінтеграція нашої країни створює нові можливості співпраці із розвинутими країнами, формує передумови для економічного розвитку і посилення позицій країни на міжнародній арені. Вихід на світовий ринок являється свого роду поштовхом до істотних змін, а саме гармонізації вітчизняного законодавства із європейським, інноваційного розвитку, додержання вимог та європейських стандартів якості продукції. З метою активної інтеграції у світовий економічний простір, економічного зростання у довгостроковій перспективі необхідно підвищувати ефективність здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Задля поліпшення показників діяльності вітчизняних господарюючих суб'єктів і зростання ефективності проведення зовнішньоекономічної діяльності потрібно насамперед покращувати систему зовнішньоекономічної діяльності країни. Керівники суб'єктів господарювання

мають займатися розробкою стратегії зовнішньоекономічної діяльності, що б встановила чіткі задачі на шляху збільшення результативності зовнішньої торгівлі.

1.2. Аналіз діяльності українських підприємств на внутрішньому ринку Європейського Союзу

Проведемо аналіз діяльності вітчизняних господарюючих суб'єктів у міжнародному бізнес-середовищі, в тому числі на внутрішньому ринку ЄС в контексті експорту молочної продукції.

В 2016 р. відбулося розширення доступу на ринки Європейського Союзу для продукції тваринного походження із України. В тому числі, в січні 2016 року наша країна отримала дозвіл на експорт до Європейського Союзу молочної продукції. Починаючи із другого півріччя 2016 року, 13 вітчизняних суб'єктів господарювання розпочали експорт молочної продукції до Європейського Союзу. Відповідно до стану на жовтень 2021 року молоко і молочні продукти до Європейського Союзу постачають 25 вітчизняних господарюючих суб'єктів [3].

В 2020 році ТОП-5 країн, що купляли найбільше вітчизняної молочної продукції, окрім інших (Молдова – 13,5 млн. дол., Грузія – 8,6 млн. дол., Азербайджан – 7,5 млн. дол., Китай – 6,1 млн. дол.), увійшла така Європейська країна як Польща – 5,2 млн. дол. [2].

Не дивлячись на те, що в 2019 на Польщу приходилось 1,7% світового виробництва молока і 8,5% від загального обсягу поставок молока в ЄС-28, одразу після Нідерландів, на які приходилось 9,7% поставок молока. Вітчизняні компанії, в тому числі ТОВ «Пирятинський сирзавод», активно експортують молочні продукти до Республіки Польща [9].

В 2021 році для вітчизняних експортерів було відкрито 8 нових ринків агропродукції та проведено переузгодження 63 товарних позицій в 11 міжнародних економічних організаціях та державах. В тому числі, для молочних продуктів були відкриті ринки Лівану, Японії, Аргентини і Лівії. Відповідно до даних Української

асоціації бізнесу і торгівлі (UBTA), молоко і молочні продукти займають 0,8% у вітчизняному аграрному експорті. На світових майданчиках вітчизняні молокопродукти реалізують 145 експортерів [14].

В 2020 р. експорт молокопродуктів був налагоджений на 107 ринків. Головні імпортери – Європа (41,8%), країни Євразійського економічного союзу (ЄАЕС) (17,4%), країни Азії (14,8%) і Близького Сходу (10,9%) [14]. Таким чином, основним ринком збуту вітчизняної молочної продукції являються країни ЄС.

Єврокомісія завершила аудит офіційного контролю над сертифікацією і виробництвом молока і молочних продуктів із України, що призначені для експорту до ЄС, який продовжувався з 1 по 12 березня 2021 року. Результати аудиту підтвердили дієвість системи державного контролю в Україні, що проводиться Державною службою України із питань безпеки харчових продуктів і захисту споживачів (Держпродспоживслужба), на міжнародній арені [3]. Таким чином, Держпродспоживслужба вдало пододала останній етап перевірок і офіційно пройшла місію.

В той же час необхідно відзначити, що у результаті відсутності належної державної фінансової підтримки діяльності в молокопереробці і молочному скотарстві на фоні кризи в молочній галузі в Україні яка продовжується із 2018 року обсяги експорту молокопродуктів (груп 0401-0406 УКТ ЗЕД) істотно зменшуються. Якщо в 2018 р. обсяг експорту в перерахунку на молоко перевищував 800 тис. т., то на кінець 2021 р. він очікується на рівні лише 350 тис. т., інакше кажучи становитиме лише 44% аналогічного показника 2018 року, 62% – показника 2019 р. і 92% – показника 2020 р. обсягу експорту молокопродуктів в перерахунку на молоко [23]. Держпродспоживслужба і Міністерство закордонних справ України мають більш ефективно працювати над відкриттям нових ринків для вітчизняного експорту, надавати підтримку виробникам й усувати технічні перешкоди у торгівлі, до того ж забезпечувати державні гарантії що стосуються додержання вимог країн-партнерів.

Ключовим регулятором тарифного регулювання експорту молочних продуктів являється мито. Ставки немитного і митного регулювання

затверджуються Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України. Згідно із Законом України «Про Митний тариф» №674-ІХ від 04.06.2020 молочні продукти відносяться до групи 04. Ставки ввізного мита усіх видів молочних продуктів становлять 10% від ціни (до 2020 р. вони їх вимірювання було у євро за 1 кілограм чи літр) [15].

Нетарифні методи регулювання являють собою комплекс заходів обмежувально-заборонного характеру, які заважають проникненню іноземних товарів на внутрішній ринок і стимулюють розвиток експортного потенціалу країни як суб'єкта світових господарських зв'язків. До молочних продуктів в процесі експорту використовуються непрямі методи нетарифного регулювання. В тому числі, використовується технічне регулювання.

Пандемія нанесла серйозний удар по експорту молочних продуктів. Ланцюжки поставок були раптово та швидко порушені, в той же час, деякі із них зруйнувались не дивлячись на те, що Європейський Союз створив зелені коридори на кордонах, за допомогою яких агропродовольчі товари можуть переміщатися без проблем.

Експорт продуктів до країн ЄС вимагає від вітчизняних виробників пройти складний шлях й одержати ряд дозвільних документів. До того ж варто додержуватись правил і вимог, що гарантують їх безпечність.

Діючі вимоги до процесу експорту продовольства, суть котрих забезпечити відповідність вимогам ЄС що стосується безпечності наведено в Додатку Ж.

В процесі митного оформлення представники вітчизняних господарюючих суб'єктів мають надати такі документи:

- 1) технічна документація перевізника: технічні паспорти машини й причепа, копія паспорта, дані перевізника (Код ЄДРПОУ, адреса, назва, електронна адреса, телефон);
- 2) транспортні документи (в залежності від типу транспортного засобу): Bill of lading, CMR, AWB, B/L (коносамент), Поштові накладні (ТММ, ТНТ, UPS, DHL);
- 3) пакувальний лист (специфікація), інвойс (рахунок-фактура);

4) зовнішньоекономічний договір (контракт) з доповненнями і змінами до нього [4].

Згідно з умовами Поглибленої та всеохопної зони вільної торгівлі (ПВЗВТ) між Європейським Союзом та Україною ставка ввізного мита Європейського Союзу для частини молочних продуктів Групи 04 (у т.ч. сири всіх видів та молочна сироватка, кисломолочний сир) була знижена до 0% [18]. Всі інші позиції підпадають під дію тарифних квот, у межах котрих здійснюється безмитний експорт (ставка ввізного мита Європейського Союзу – 0%). В тому числі діють безмитні тарифні квоти, що не означають заборони на експорт, проте в процесі збільшення обсягу квот використовуються ставки ввізних мит Європейського Союзу. Перелік тарифних квот, а також ставки ввізних мит поза межами квот Європейського Союзу представлено на веб-сайті Міністерства економічного розвитку та торгівлі [19].

Адміністрування тарифних квот для експорту у Європейський Союз відбувається за допомогою системи імпорتنих ліцензій (вершкове масло; сухе молоко; вершки, молоко, йогурти і згущене молоко) і за принципом «перший прийшов – перший обслуговується» (перероблені масляні і перероблені молочні продукти). Інформація щодо поточних залишків тарифних квот Європейського Союзу доступна на веб-сайті Європейської Комісії Tariff quota consultation [36].

В 2020 році були прийняті нові регламенти Європейського Союзу що стосуються імпорту продуктів, а саме:

- Делегованого Регламенту Комісії (ЄС) 2020/692 від 30 січня 2020 року, який доповнює Регламент (ЄС) 2016/429 Європейського Парламенту і Ради що стосується правил ввезення до Союзу, до того ж щодо переміщення і поводження після ввезення партій деяких тварин, продуктів тваринного походження й генетичних продуктів;

- Виконавчого Регламенту Комісії 2020/2235 щодо встановлення правил застосування Регламентів (ЄС) 2016/429 і (ЄС) 2017/625 Європейського Парламенту та Ради що стосується типових форм сертифікатів здоров'я тварин, офіційних сертифікатів і типових офіційних/санітарних сертифікатів з метою

ввезення до Союзу і переміщення у межах Союзу партій деяких категорій товарів тваринного походження, офіційних умов сертифікації даних сертифікатів і скасування Регламенту (ЄС) № 599/2004, Виконавчих Регламентів (ЄС) №636/2014 і (ЄС) 2019/628, Директиви 98/68/ЄС і Рішень 2000/572/ЄС, 2003/779/ЄС і 2007/240/ЄС [24].

Слід відзначити, що перший скасовує Виконавчий Регламент Комісії (ЄС) 2016/759, Регламент Комісії (ЄС) №206/2010, Регламент Комісії (ЄС) №28/2012, Виконавчий Регламент Комісії (ЄС) №139/2013, Регламент Комісії (ЄС) №119/2009, Регламент Комісії (ЄС) №605/2010, Рішення Комісії 2007/777/ЄС і Регламент Комісії (ЄС) №798/2008 [17].

Отже, з 21 квітня 2021 року застосовуються нові форми сертифікатів для ввезення продуктів задля споживання людиною, з-поміж котрих молочні продукти та молоко, до країн Європейського Союзу.

У роботі здійснено аналіз діяльності Товариства з обмеженою відповідальністю «Пирятинський сирзавод».

Скорочене найменування суб'єкта господарювання який досліджується (у відповідності до даних Статуту): ТОВ «Пирятинський сирзавод». Форма власності досліджуваного підприємства – недержавна власність. Організаційно-правова форма: товариство з обмеженою відповідальністю. Галузева належність: харчова промисловість. Вид міжнародної економічної діяльності: торгівля зовнішня продуктами харчування [16].

Основними видами діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» у відповідності до статутних документів за КВЕД є: 10.51 Перероблення молока, виробництво масла та сиру; 47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами; 46.33 Оптова торгівля молочними продуктами, яйцями, харчовими оліями та жирами [16].

Проведений розрахунок основних показників виробничо-господарської діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» за даними фінансових звітів ТОВ «Пирятинський сирзавод» (Додатки А-Д) наведено в табл. И.1 (Додаток И).

Відповідно до отриманих даних можна сказати, що в 2020 році у порівнянні із 2018 роком відбулось зниження доходу ТОВ «Пирятинський сирзавод» на 245496,0 тис. грн (15,2%). Таким чином, навіть не дивлячись на зниження собівартості реалізованої продукції на 218643,0 тис. грн (14,7%) і витрат на збут 80104,0 тис. грн. (63,0%), валовий прибуток господарюючого суб'єкта знизився на 30813,0 тис. грн. (19,3%). Чистий дохід від реалізації продукції за 2020 рік на 1,1% більше показника за 2019 рік. В той же час, як 2018 році, так і в 2019 році зафіксоване від'ємне значення показника чистого прибутку. Значне збільшення показника чистого прибутку суб'єкта господарювання у 2020 році в порівнянні із 2018 роком на 53608,0 тис. грн. (334,9%) відбулось внаслідок одержаної в 2020 році позики у сумі 805152 тис. грн. (інформація подана в Звіті про грошові кошти ТОВ «Пирятинський сирзавод»).

Витрати на 1 грн. виручки від реалізації ТОВ «Пирятинський сирзавод» за аналізований період залишались майже незмінними, на рівні 0,91 грн.

Збільшення довгострокових зобов'язань та забезпечень ТОВ «Пирятинський сирзавод» в 2020 році у порівнянні із 2018 роком на 60617,0 тис. грн. (211,1%) і необоротних активів на 23992,0 тис. грн. (30,4%) не змогло нівелювати зниження оборотних активів на 86364,0 тис. грн. чи 17,8% ц таким чином поточних зобов'язань на 98522,0 тис. грн. (25,3%) та власного капіталу на 24467,0 тис. грн. (16,7%) в пасиві балансу, що спричинило зменшення показника валюти балансу за аналізований період на 62372 тис. грн. (11,0%).

Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу ТОВ «Пирятинський сирзавод» відповідно до даних на 2020 рік становила 612 осіб, що менше показника 2018 року на 42 особи (6,4%). Зменшення кількості робітників пов'язане зі зменшенням кількості замовлень, таким чином і зменшенням чистого доходу через пандемію COVID-19. Згідно з даними ТОВ «Пирятинський сирзавод» фонд оплати праці за аналізований період зростає.

Можна сказати, що в 2020 році ТОВ «Пирятинський сирзавод» працювало прибутково, але знижувало виробничу потужність, що призвело до певного погіршення загального фінансового стану господарюючого суб'єкта.

До однієї із найбільших проблем в процесі переробки ТОВ «Пирятинський сирзавод» молока і виробництва продукції відноситься сезонність виробництва самої сировини, а також труднощі в процесі реалізації продукції. Сезонність виробництва молока в Україні і в регіоні розташування ТОВ «Пирятинський сирзавод», складає від 1 до 1,9. Через складнощі в процесі реалізації готової продукції на зовнішньому й на внутрішньому ринку і високому рівні мінливості цін на сировину, рентабельність переробки молока виступає низькою для розширеної модернізації засобів виробництва.

ТОВ «Пирятинський сирзавод» реалізує власну продукцію на зовнішньому й внутрішньому ринках. Відповідно до даних табл. Е.1 (Додаток Е), видно, що частка експортованої продукції збільшилась. В 2019 р. її питома вага в загальній структурі виробництва становила 24,1%, а в 2020 р. уже 30,4%.

Географія збуту ТОВ «Пирятинський сирзавод» на зовнішньому ринку доволі широка. Починаючи із 2015 року ТОВ «Пирятинський сирзавод» пропонує для продажу молочну продукцію під торговою маркою «Пирятин» в наступних країнах: Англія, Грузія, Узбекистан, Казахстан, Молдова [Сайт]. В 2016 році Пирятинський сирзавод почав поставляти молочної продукції (твердих сирів) у країни Європейського Союзу, однією із перших була Болгарія. На сьогоднішній день ТОВ «Пирятинський сирзавод» експортує продукцію до більш ніж 20 країн світу, до того ж вагомим напрямком являються ринки країн ЄС.

Розглянемо географічну структуру експорту ТОВ «Пирятинський сирзавод» на рис. 1.3.

Таким чином, на Європейський ринок постачається близько четвертої частини всієї експортованої ТОВ «Пирятинський сирзавод» продукції. До того ж, обсяги торгівлі із європейськими країнами збільшуються.

Грунтуючись на здійсненому аналізі, визначено головні етапи здійснення експорту ТОВ «Пирятинський сирзавод» товарів Групи 04 (Додаток 3, рис. 3.1).

Рис. 1.3. Географічна структура ринків збуту ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2019-2020 рр., %

Джерело: побудовано автором за даними підприємства

Таким чином, зовнішньоторговельні операції ТОВ «Пирятинський сирзавод» із молочними продуктами виконуються згідно із законодавством України в сфері регулювання зовнішньоекономічної діяльності. До того ж під час експорту молочних продуктів ТОВ «Пирятинський сирзавод» використовує заходи тарифного й нетарифного регулювання, а так як молочні продукти входять до продовольчих товарів, то до них обов'язково застосовують жорсткий екологічний, радіологічний і фіто санітарний контроль. До того ж, вітчизняним експортерам, які прагнуть експортувати власну продукцію на той або інший закордонний ринок, зокрема ТОВ «Пирятинський сирзавод», потрібно, аби продукт/товар відповідав вимогам і нормам, що прийняті в країні імпортера.

Необхідно відзначити, що ТОВ «Пирятинський сирзавод» значну увагу приділяє оновленню та підвищенню рівня ефективності своєї діяльності. У результаті, стійка позиція на ринку та можливість розвитку компанії. На наступний рік стратегією діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» являється збільшення обсягів експорту молочних продуктів та розширення вітчизняного ринку. Зростання обсягів експорту ТОВ «Пирятинський сирзавод» можливе через розширення асортименту чи збільшення обсягів реалізації наявних товарів. Стратегія розвитку суб'єкта господарювання на 2021 р. передбачає здебільшого другий варіант. Що стосується закордонних ринків, то окрім зростання поставок на

вже існуючі ринки, керівництво ТОВ «Пирятинський сирзавод» розглядає варіанти розширення географічної структури експорту, в тому числі за рахунок країн Європейського Союзу.

Висновки до розділу 1

Спрямування України на активну євроінтеграцію обумовлене насамперед географічною близькістю Європейського Союзу, подібністю менталітету і культури населення та спільною історією, що сприяє формуванню відносин у сфері політики, економіки тощо. Здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємств та країни загалом посилює передумови для євроінтеграції, що зумовлює стратегічну важливість розвитку зовнішньоекономічної діяльності на рівні держави. Європейський Союз є провідним зовнішньоторговельним партнером України, питома вага торгівлі товарами та послугами якого складає більш ніж 40,0% від загального обсягу торгівлі України.

В роботі проаналізовано діяльність Товариства з обмеженою відповідальністю «Пирятинський сирзавод». Проведений аналіз основних показників фінансової діяльності свідчить, що у 2020 році ТОВ «Пирятинський сирзавод» працювало прибутково, проте зменшувало виробничу потужність, що спричинило погіршення фінансового стану підприємства. ТОВ «Пирятинський сирзавод» реалізує свою продукцію на внутрішньому і зовнішньому ринках. Географія збуту ТОВ «Пирятинський сирзавод» на зовнішньому ринку досить широка. З 2015 року ТОВ «Пирятинський сирзавод» пропонує для продажу молочну продукцію під торговою маркою «Пирятин» у таких країнах, як: Грузія, Молдова, Казахстан, Узбекистан, Англія. На Європейський ринок постачається приблизно четверта частина всієї експортованої ТОВ «Пирятинський сирзавод» продукції. Крім того, обсяги торгівлі з європейськими країнами зростають.

РОЗДІЛ 2

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ПИРЯТИНСЬКИЙ СИРЗАВОД» НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ СПРИЯТЛИВОСТІ СЕРЕДОВИЩА МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

2.1. Оцінка сприятливості умов міжнародної економічної діяльності для ТОВ «Пирятинський сирзавод»

ТОВ «Пирятинський сирзавод» реалізує свою продукцію як на вітчизняному ринку, так й на закордонних ринках. Суб'єкт господарювання веде експортну діяльність із країнами Європейського Союзу (Болгарія, Польща, Бельгія, Латвія) і Азії (Китай).

Оцінку сприятливості середовища міжнародного бізнесу для ТОВ «Пирятинський сирзавод» зробимо через індексний метод. Даний метод базується на узагальненні результатів експертно-аналітичних досліджень міжнародних економічних процесів за головними світовими рейтинговими системами.

Здійснивши аналіз можливостей ТОВ «Пирятинський сирзавод», вважаємо за доцільне продовжувати активну співпрацю із наступними країнами Європейського Союзу: Болгарія, Польща, Бельгія, Латвія. Оскільки, усі необхідні дозволи для ведення торгівлі з даними країнами ТОВ «Пирятинський сирзавод» має. До того ж господарюючий суб'єкт має досвід поставок до Європейського Союзу, таким чином готове до виконання існуючих умов.

Перспективним напрямом задля розширення зовнішньоторгової діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» на ринку Євросоюзу може бути Естонія.

В межах реалізації Національної економічної стратегії Україна-2030 урядом заплановано поглиблення співпраці в торгівлі, прямих інвестицій і підтримка експорту між Естонською Республікою й нашою країною [7].

Естонія володіє одним із найвищих рівнів доходу на душу населення в Центральній Європі. Найбільшим сектором економіки являються послуги, але

держава має потужні промислові галузі телекомунікацій і електроніки. Прогноз росту ВВП на 2021 р. – 4,5% [6].

Відповідно до даних Державної служби статистики України, в 2020 р. товарообіг між нашою країною і Естонською Республікою становив 286,71 млн. дол. США (100,9% порівняно із 2019 роком). Обсяг експорту в 2020 р. – 109,748 млн. дол. США, що становило 78,5% від експорту в 2019 р. Структура: електричні машини – 9 449 400 дол. США (8,6% від загального експорту); паливо мінеральне, нафта і продукти її перегонки – 12 096 500 дол. США (11,0%); чорні метали – 11 513 000 дол. США (10,5%); реактори ядерні, котли – 13 429 200 дол. США (12,2%); деревина та вироби із деревини – 13 131 300 дол. США (12,0%); олії і жири тваринного чи рослинного походження – 5 464 200 дол. США (5,0%) [21].

Обсяг імпорту в 2020 р. – 176,961 млн. дол. США, що складало 122,6% від імпорту в 2019 р. Ключові товарні групи: реактори ядерні, котли – 64 520 600 дол. США (36,5% від загального обсягу імпорту); риба та ракоподібні – 14 915 600 дол. США (8,4%); продукти з м'яса, риби – 3 814 400 дол. США (2,2%); екстракти дубильні – 11 047 500 дол. США (6,2 %); засоби наземного транспорту окрім залізничного – 10 189 100 дол. США (5,8%); електричні машини – 10 937 000 дол. США (6,2%). Сальдо зовнішньої торгівлі послугами й товарами в 2020 р. мало від'ємний показник для України та становило 67,213 млн. дол. США [21].

Із травня 2019 року в Естонії працює Українсько-естонська Торгова палата, що допомагає у виході вітчизняного бізнесу на ринок країни перебування. Естонські партнери показують відкриту зацікавленість у взаємодії із вітчизняними суб'єктами господарювання.

Умови доступу на ринки Естонії і регуляторні вимоги представлено в Угоді про асоціацію між Україною, із одного боку, і Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, із іншого боку від 27.06.2014 р. [22].

Ключовими пунктами умов доступу являються такі: Естонія являється членом Європейського Союзу та підпадає під дію єдиної для усіх країн-членів системи регулювання; на більшість вітчизняної продукції імпортує мито

складає 0%; Європейський Союз у більшості випадків встановлює ключові вимоги безпеки, котрим має відповідати продукція, проте не регламентує конкретні технічні рішення; обов'язок доведення безпеки та відповідності продукції покладено на виробника навіть в процесі залучення зовнішніх оціночних органів і наявності сертифікатів; ключові вимоги безпеки до продукції знаходяться у відповідних директивах та регламентах; виробник володіє свободою вибору технічних рішень та методів забезпечення безпеки й відповідності власної продукції вимогам Євросоюзу; конкретні технічні рішення знаходяться у національних чи гармонізованих європейських стандартах (EN). Інакше кажучи, розширення зовнішньоекономічної діяльності на ринках Естонії має сприятливі передумови.

Аби обрати оптимальні напрямки подальшої економічної діяльності для ТОВ «Пирятинський сирзавод» на ринках країн Євросоюзу зробимо ранжування країн, що являються діючими та перспективними партнерами із експорту молочної продукції суб'єкта господарювання який аналізується за агрегованим показником, що дозволяє оцінити сприятливість вітчизняного середовища для міжнародного бізнесу за окремими його складовими. Показники та структуру складових агрегованого показника стану бізнес-середовища аналізованих країн представимо в табл. К.1 (Додаток К).

Агрегований показник стану бізнес-середовища країни розрахується за такою формулою:

$$I = \frac{I}{N} \sum_{i=1}^N \frac{I}{M_i} \sum_{j=1}^{M_i} k_{ij}, \quad (2.1)$$

де I – агрегований показник стану бізнес-середовища приймаючої країни;

S_i – оцінка i -тої складової бізнес-середовища країни ($i=1, \dots, N$);

N – кількість складових бізнес середовища країни;

k_{ij} – оцінка j -го індикатору i -тої складової бізнес-середовища країни ($j=1, \dots, M_i$);

M_i – кількість індикаторів оцінювання стану i -тої складової бізнес-

середовища країни.

Ранжування країн за агрегованими показниками здійснюється через порівняння оцінок (*Score*), які знаходяться у діапазоні від 1 (*min*) до 100 (*max*).

Результати оцінки сприятливості бізнес-середовища для ТОВ «Пирятинський сирзавод» на ринках країн Європейського союзу представимо в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Агрегований показник стану бізнес-середовища ТОВ «Пирятинський сирзавод» на ринках країн Європейського союзу

Країна	Значення агрегованого показника
Польща	4749,55
Латвія	5106,60
Бельгія	5708,71
Болгарія	4474,26
Естонія	5686,03

Джерело: розраховано автором

Відповідно до розрахунків, найсприятливішим бізнес-середовищем для ведення міжнародного бізнесу мають ринки Бельгії, на що вказує найбільше значення агрегованого показника (5708,71). Найменш перспективним являється ринок Болгарії, оскільки агрегований показник має значення 4474,26.

ТОВ «Пирятинський сирзавод» можна рекомендувати продовжувати експорт на ринки аналізованих країн, проте в той же час зосередити увагу на ринку Естонії, на котрому товари господарюючого суб'єкта не представлені. Дана країна має високе значення агрегованого показника – 5686,03 (2 місце з-поміж аналізованих країн). До того ж, значення індикатора «Проходження митних кордонів» для Естонії – 99,9. Негативним фактором може бути доволі низьке значення індикатора «Культура підприємництва» (42,7), проте високі значення інших індикаторів нівелюють даний недолік.

2.2. Напрямки вдосконалення економічної діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» на ринках країн Європейського Союзу

Приєднання нашої країни до сучасного світового господарства на рівних умовах, нині являється одним із основних кроків для виходу вітчизняних товарів на закордонні ринки за сучасних умов. Зміни в торговельній структурі доводять, що поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі (ПВЗВТ) між нашою країною і Євросоюзом чинить позитивний вплив на міжнародну економічну діяльність вітчизняних суб'єктів господарювання. Активізація торгівлі спричиняє збільшення робочих місць і економічного зростання країни.

Ефективність стратегії проникнення вітчизняного господарюючого суб'єкта на зовнішній, в тому числі європейський ринок залежить від повноти врахування усіх внутрішніх та зовнішніх факторів і наявності актуальної й достовірної інформації щодо їх стану. До того ж, ТОВ «Пирятинський сирзавод» необхідно брати до уваги наступні тенденції на українському ринку. В першу чергу, для переважної більшості вітчизняних господарюючих суб'єктів актуальним являється оновлення їх основних виробничих фондів, оскільки вони характеризуються високим рівнем фізичного зношення і мають морально застаріле обладнання. До того ж, вони потребують технологічного оновлення і зміни організаційної структури виробництва. Все це вимагає суттєвих інвестиційних ресурсів. Разом із тим, внутрішній ресурсний й інвестиційний потенціал нашої країни обмежений. Як результат, виникає потреба у залученні іноземних інвестицій. ТОВ «Пирятинський сирзавод» також може розглянути цей варіант фінансування розширення географії ринків збуту через країни Євросоюзу. Підприємство оснащено сучасним обладнанням, проте воно має власний термін використання та потребує оновлення, до того ж можливий варіант збільшення обсягу виробництва через встановлення нового обладнання (купленого за інвестиційні ресурси).

Ще на етапі формування стратегії зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» потрібно оцінити цілі й мотиви, що переслідують іноземні інвестори. В процесі розробки механізмів економічного співробітництва,

керівництву господарюючого суб'єкта потрібно взяти до уваги всі аспекти діяльності, що не дозволяють партнеру заблокувати чи гальмувати проникнення українського підприємства на нові ринки, в той же час виключаючи із конкурентної боротьби його перспективну продукцію.

Залучення іноземних інвесторів разом із їхніми новими технологічними й технічними розробками, а також методами організації та управління бізнесу дасть змогу ТОВ «Пирятинський сирзавод» збільшити конкурентоздатність продукції і забезпечити стійкість за нових умов господарювання.

Стратегія зовнішньоекономічного співробітництва ТОВ «Пирятинський сирзавод» на ринках країн Євросоюзу може бути основана на реалізації двох стратегічних програм. Перша програма співробітництва має бути направлена на виконання договірних зобов'язань зі збереженням інтересів ТОВ «Пирятинський сирзавод». Друга, основна, має передбачати заходи, направлені на створення власного, відносно незалежного конкурентоздатного виробництва ТОВ «Пирятинський сирзавод». Зазначені стратегічні програми співробітництва мають бути взаємопов'язані.

Ефективне зовнішньоекономічне співробітництво вітчизняних суб'єктів господарювання за умов глобалізації та інтеграції на ринки Євросоюзу являється майже нездійсненим без державної підтримки. В тому числі, уряду потрібно запровадити дієві фінансові механізми підтримки конкурентоздатних галузей вітчизняної економіки і стимулювання випуску такої продукції підприємствами.

Що стосується зовнішніх чинників, то ТОВ «Пирятинський сирзавод» в процесі розробки зовнішньоекономічної стратегії необхідно брати до уваги специфіку й особливості функціонування європейського ринку. Даний ринок доволі потужний і великий. Частка європейського ринку у світовому товарному ринку перевищує 28% [33]. Іншими словами, для підприємців України він є привабливим та потенційно цікавим для розвитку бізнесу і збільшення доходів. Проводячи дослідження європейського ринку задля побудови ефективної стратегії проникнення ТОВ «Пирятинський сирзавод» на нього, керівництву господарюючого суб'єкта потрібно брати до уваги сучасні тенденції його розвитку.

З-поміж основних та перспективних напрямів, можна виділити прискорений розвиток електронної комерції.

Досвід виходу на ринки країн Євросоюзу вітчизняних господарюючих суб'єктів виявив декілька результативних варіантів, а саме: безпосередня робота із споживачами, через наявні можливості розвинутої на даному ринку системи віртуальної комерції; використання дистриб'юторів у вигляді партнерів для входу на ринок із країн-членів Євросоюзу і організація збуту товарів за допомогою уже існуючої торговельної мережі тощо. Вибір варіанту виходу на європейський ринок ТОВ «Пирятинський сирзавод» залежить від очікуваної чи можливої кількості потенційних споживачів товару суб'єкта господарювання при мінімальних витратах щодо його реалізації на ринках Євросоюзу.

Після вибору стратегії ТОВ «Пирятинський сирзавод» необхідно розробити гнучку бізнес-модель, адаптовану до зовнішнього (європейського) ринку та спроможну ефективно реагувати на зміни економічної ситуації в країнах Євросоюзу. Дана бізнес-модель має включати чотири взаємопов'язаних елементи, а саме:

- 1) правила та норми;
- 2) ключові процеси;
- 3) активи підприємства;
- 4) цінність пропозиції (для європейського споживача).

Ключовим із перерахованих елементів для європейського ринку, що в даному специфічному сегменті характеризується високою конкуренцією, являється споживча цінність товару, що пропонується ТОВ «Пирятинський сирзавод». Цільові споживачі пропонованого товару наявні в кожній із 28 країн-членів Євросоюзу, оскільки молочні продукти вживають у їжу всі європейці.

Як показує практика, за умов насиченого європейського ринку ТОВ «Пирятинський сирзавод» буде недостатньо запропонувати новий якісний товар, встановити на нього оптимальну ціну та вибрати ефективні канали розподілу. За сучасних умов функціонування українського суб'єкта господарювання, в тому числі й ТОВ «Пирятинський сирзавод», дедалі більшого значення набуває така

складова стратегії виходу на зовнішній ринок, як маркетингові комунікації.

Ефективними інструментами стимулювання збуту в своїй практиці проникнення на європейський ринок для ТОВ «Пирятинський сирзавод» можуть бути наступні: участь у міжнародних виставках, галузеві видання, Інтернет-інструменти.

Оптимально спланована виставкова діяльність буде дієвим засобом стратегічної політики ТОВ «Пирятинський сирзавод» з освоєння зовнішнього ринку, яка простимулює продаж товарів і стане ефективним методом в конкурентній боротьбі. Одним з найбільш вдалих інструментів для ТОВ «Пирятинський сирзавод», що має намір освоїти новий ринок збуту і тільки починає свою зовнішньоекономічну діяльність на ринку Естонії, виступає інтернет-реклама – найдешевший і найменш ризиковий спосіб просування зовнішньоекономічної діяльності.

Механізм освоєння інтернет-технологій діяльності на зовнішньому ринку дозволить забезпечити ТОВ «Пирятинський сирзавод» зниження транзакційних витрат, а також сприяти підвищенню ефективності міжнародного бізнесу. Використання таких технологій дозволить здійснювати оперативний обмін і поширення інформації, необхідних для повноцінного функціонування електронного документообігу підприємства без просторових обмежень. Для ТОВ «Пирятинський сирзавод» корисним буде застосування системи інтернет-маркетингу, яка сприятиме збутовій політиці підприємства в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів.

В першу чергу, варто активніше використовувати веб-представництво ТОВ «Пирятинський сирзавод». Розпочинати варто з використання загальнодоступних торговельних площадок де можна безкоштовно розмістити інформацію про ТОВ «Пирятинський сирзавод» у вигляді стандартного міні-сайту. Цей сайт буде використовуватись як додатковий веб-ресурс залучення споживачів та переправляти трафік на корпоративний (основний) сайт ТОВ «Пирятинський сирзавод». При цьому, на даному етапі професійне володіння інформаційними технологіями не потрібне, застосовуються відповідні шаблони. Робота може бути

виконана будь-яким спеціалістом апарату управління ТОВ «Пирятинський сирзавод», який має мінімальні навички користування мережею Інтернет.

На етапі встановлення ділових контактів, ТОВ «Пирятинський сирзавод» необхідно, окрім поширення презентаційних матеріалів про товари, що пропонується на ринку для партнерів у країнах Євросоюзу, особливу увагу приділяти участі у тематичних заходах і виставках. Для даних цілей також застосовуються можливості Інтернет-мереж. У комерційних цілях ТОВ «Пирятинський сирзавод» постійно використовує власну Інтернет-сторінку на сайті групи компаній «Молочний Альянс» і електронну пошту. Встановлення ділових контактів вимагає постійної роботи і часу.

Алгоритм побудови ефективного механізму забезпечення зовнішньоекономічної діяльності господарюючого суб'єкта на європейському ринку має включати й підвищення ефективності даного виду міжнародних економічних відносин. Так як ТОВ «Пирятинський сирзавод» являється експортоорієнтованим господарюючим суб'єктом, виробництво продукції котрого націлене на зовнішній ринок, його менеджмент повинен приділити особливу увагу зниженню витрат, збільшенню конкурентоспроможності, розвитку його експортного потенціалу, що дасть змогу більш ефективно використати можливості експортної діяльності суб'єкта господарювання в майбутньому.

Також менеджмент ТОВ «Пирятинський сирзавод» має приділити увагу окресленню системи показників з метою визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності.

На ефективно функціонуючому суб'єкті господарювання, в тому числі такому як ТОВ «Пирятинський сирзавод», є велика кількість показників (індикаторів), шляхом котрих проводиться оцінка ефективності діяльності його структурних підрозділів і функціональних підсистем. Це, здебільшого, показники господарсько-економічної діяльності господарюючого суб'єкта, що відносяться до його внутрішнього й зовнішнього середовища. Таким чином, перед керівництвом ТОВ «Пирятинський сирзавод» постає складна задача: виокремлення системних індикаторів оцінювання ефективності прийняття і реалізації управлінських рішень

в процесі здійснення суб'єктом господарювання зовнішньоекономічної діяльності.

На етапі планування виходу ТОВ «Пирятинський сирзавод» на європейський ринок визначення рівня ефективності зумовлює міру зацікавленості виходу господарюючого суб'єкта на конкретні ринки країн-членів Євросоюзу що стосується закупівлі чи продажу певних товарів. На стадії безпосереднього ведення зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» показники її ефективності дають змогу визначати негативні тенденції, що слугують індикатором для прийняття деяких управлінських рішень що стосуються необхідності усунення негативних внутрішніх та зовнішніх чинників, а якщо таке неможливе, тоді потрібно відмовитися від даного виду діяльності.

Таким чином, головними напрямками удосконалення економічної діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» на ринках країн Євросоюзу можуть бути такі: детальне вивчення потенційних ринків збуту, розробка системи індикаторів для визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності, розробка ефективної стратегії просування, застосування ефективних інструментів маркетингу, оцінка ефективності економічної діяльності і на її основі внесення коректив у діючу стратегію.

Висновки до розділу 2

Щоб обрати оптимальні напрямки подальшої економічної діяльності для ТОВ «Пирятинський сирзавод» на ринках країн Європейського Союзу виконано ранжування країн, які є діючими і перспективними партнерами з експорту молочної продукції аналізованого підприємства за агрегованим показником, який дає змогу оцінити сприятливість національного середовища для міжнародного бізнесу за окремими його складовими. Згідно з розрахунками, найбільш сприятливе бізнес-середовище для ведення міжнародного бізнесу мають ринки Бельгії. Найменш перспективним є ринок Болгарії, адже агрегований показник має значення 4474,26.

ТОВ «Пирятинський сирзавод» можна рекомендувати продовжувати експорт на ринки аналізованих країн, але при цьому зосередити увагу на ринку Естонії, на якому товари підприємства не представлені. Ця країна має високе значення

агрегованого показника – 5686,03.

Ключові напрямки вдосконалення економічної діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» на ринках країн Європейського Союзу можуть бути наступними: детальне вивчення потенційних ринків збуту, розробка системи індикаторів для визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності, розробка ефективної стратегії просування, використання ефективних інструментів маркетингу, оцінка ефективності економічної діяльності і на її основі внесення коректив в діючу стратегію.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Базуючись на проведеному дослідженні можемо зробити наступні висновки.

Зовнішньоекономічна діяльність українських господарюючих суб'єктів за умов євроінтеграції має деякі особливості. Європейський Союз продовжує складатися із суверенних суб'єктів міжнародних економічних відносин, що передали наднаціональним органам тільки частину суверенітету в господарських питаннях. Це послаблює керованість інтеграційних процесів і ускладнює організацію зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання, що для експорту до кожної країни-члена мають враховувати різні вимоги. Однією із головних особливостей Європейського Союзу являється те, що союз являється найбільшим єдиним ринком в світі, який складається із 27 країн з понад 447 мільйонами споживачів.

Спрямування нашої країни на активну євроінтеграцію зумовлене в першу чергу географічною близькістю ЄС, подібністю культури й менталітету населення і спільною історією, яка допомагає у формуванні відносин в сфері економіки, політики і т.д. Проведення зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання і країни в цілому посилює передумови для євроінтеграції, що обумовлює стратегічну важливість розвитку зовнішньоекономічної діяльності на рівні держави. ЄС являється головним зовнішньоторговельним партнером нашої країни, питома вага торгівлі послугами і товарами котрого становить більш ніж 40,0% від загального обсягу торгівлі України.

Експортна діяльність вітчизняних суб'єктів господарювання молочної галузі на європейському ринку вимагає від виробників пройти складний шлях й одержати ряд дозвільних документів. До того ж варто додержуватись правил і вимог, котрі гарантують їх безпечність.

У роботі проведено аналіз діяльності Товариства з обмеженою відповідальністю «Пирятинський сирзавод». Форма власності досліджуваного підприємства – недержавна власність. Організаційно-правова форма: товариство з обмеженою відповідальністю. Галузева належність: харчова промисловість. Вид

міжнародної економічної діяльності: торгівля зовнішня продуктами харчування. Головний вид діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» у відповідності до статутних документів за КВЕД: 10.51 Перероблення молока, виробництво масла та сиру.

Здійснений аналіз ключових показників фінансової діяльності вказує на те, що в 2020 році ТОВ «Пирятинський сирзавод» працювало прибутково, однак знижувало виробничу потужність, що зумовило погіршення фінансового стану суб'єкта господарювання. ТОВ «Пирятинський сирзавод» реалізує власну продукцію на зовнішньому та внутрішньому ринках. Географія збуту ТОВ «Пирятинський сирзавод» на зовнішньому ринку доволі широка. Починаючи із 2015 року ТОВ «Пирятинський сирзавод» пропонує для продажу молочну продукцію під торговою маркою «Пирятин» в наступних країнах: Англія, Грузія, Узбекистан, Казахстан, Молдова. На Європейський ринок постачається близько четвертої частини усієї експортованої ТОВ «Пирятинський сирзавод» продукції. До того ж, обсяги торгівлі із європейськими країнами збільшуються.

Аби обрати оптимальні напрямки подальшої економічної діяльності для ТОВ «Пирятинський сирзавод» на ринках країн Євросоюзу зробимо ранжування країн, що являються діючими та перспективними партнерами із експорту молочної продукції суб'єкта господарювання який аналізується за агрегованим показником, що дозволяє оцінити сприятливість вітчизняного середовища для міжнародного бізнесу за окремими його складовими. У відповідності до розрахунків, найбільш сприятливе бізнес-середовище для ведення міжнародного бізнесу мають ринки Бельгії, на що вказує найбільше значення агрегованого показника (5708,71). Найменш перспективним являється ринок Болгарії, так як агрегований показник становить 4474,26.

ТОВ «Пирятинський сирзавод» можна рекомендувати продовжувати експорт на ринки аналізованих країн, проте в той же час зосередити увагу на ринку Естонії, на котрому товари господарюючого суб'єкта не представлені. Дана країна має високе значення агрегованого показника – 5686,03 (2 місце з-поміж аналізованих країн). До того ж, значення індикатора «Проходження митних кордонів» для

Естонії – 99,9. Негативним фактором може бути доволі низьке значення індикатора «Культура підприємництва» (42,7), проте високі значення інших індикаторів нівелюють даний недолік.

Ключові напрямки вдосконалення економічної діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» на ринках країн Європейського Союзу можуть бути наступними: детальне вивчення потенційних ринків збуту, розробка системи індикаторів для визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності, розробка ефективної стратегії просування, використання ефективних інструментів маркетингу, оцінка ефективності економічної діяльності і на її основі внесення коректив в діючу стратегію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бюлетень поточного стану торговельних відносин між Україною та ЄС. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=6b2412a2-219c-4aa9-b4ef-87f9690e520f&title=BiuletenPotocznegoStanuTorgovelnikhVidnosinMizhUkrainoiuTas> (дата звернення: 18.12.2021)
2. Географія зовнішньої торгівлі молочними продуктами у січні-травні. Milkua.info. 17.06.2020. URL: <http://milkua.info/uk/post/geografia-zovnisnoi-torgivli-molocnimi-produktami-u-sicni-travni> (дата звернення: 18.12.2021)
3. Держпродспоживслужба: Аудит ЄС підтвердив високу якість українського молока. Урядовий портал. 2021. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/derzhprodspozhivsluzhba-audit-yes-pidтверdiv-visoku-yakist-ukrayinskogo-moloka> (дата звернення: 18.12.2021)
4. Експорт в ЄС. Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів. URL: <https://dpss.gov.ua/mizhnarodne-spivrobitnictv/yevropejska-integraciya/eksport-v-yes> (дата звернення: 18.12.2021)
5. Експорт молока та молочних продуктів до ЄС: перші кроки. Євроінтеграційний портал. 30.10.2017. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/eksport-yes/moloka-ta-molochnoi-produktsii> (дата звернення: 18.12.2021)
6. Естонія. Бізнес.Експорт. Єдиний експортний веб-портал. 2021. URL: <https://export.gov.ua/country/82-estoniia> (дата звернення: 18.12.2021)
7. Естонія та Україна планують поглибити співпрацю у торгівлі, прямих інвестицій та підтримці експорту. Agravery.com. 6.10.2021. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/estonia-ta-ukraina-planuut-poglibiti-spivpracu-u-torgivli-pramih-investicij-ta-pidtrimci-eksportu> (дата звернення: 18.12.2021)
8. Жигалкевич Ж. М., Станіславський О. В. Особливості зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств в умовах євроінтеграції. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний*

- інститут*». 2019. №16. С. 116-123. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukri_2019_16_15. (дата звернення: 18.12.2021)
9. Коротко про молочний сектор Польщі. Інфагро. 25.02.2021. URL: <https://infagro.com.ua/ua/2021/02/25/kоротко-pro-molochniy-sektor-polshhi/> (дата звернення: 18.12.2021)
10. Кушнір Н., Дяченко Б. Асоціація «Україна – ЄС»: потенційні вигоди та можливі ризики для економіки України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Економіка. 2014. Вип. 2. С. 224–228.
11. Манаєнко І. М., Просяник І. В. Особливості зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 18(3). С. 11-15. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_18\(3\)_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_18(3)_4). (дата звернення: 18.12.2021)
12. Микитенко Т. В. Нізельська М. А. Вплив європейської інтеграції на зовнішньоекономічну діяльність. *Приазовський економічний вісник*. 2019. №6 (17). С. 13-16. URL: http://rev.kpi.zp.ua/journals/2019/6_17_ukr/5.pdf (дата звернення: 18.12.2021)
13. Митне оформлення продуктів харчування. Tovpelat. 24.12.2020. URL: <http://www.tovpelat.com.ua/405-2/> (дата звернення: 18.12.2021)
14. Молоко та молочні продукти: географія продажів, імпортери, обсяг експорту і виробництва. Kurkul.com. URL: 19.10.2021. <https://kurkul.com/spetsproekty/1179-moloko-ta-molochni-produkti-geografiya-prodajiv-importeri-obsyag-eksportu-i-virobnitstva> (дата звернення: 18.12.2021)
15. Про Митний тариф України: Закон України; Тариф від 04.06.2020 р. №674-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/674-20#Text> (дата звернення: 18.12.2021)
16. Сайт ТОВ «Пирятинський сирзавод». URL: <https://milkalliance.com.ua/company/enterprises/piryatinskij-sirzavod/> (дата звернення: 16.12.2021)

17. Сертифікати на експорт з України. Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів. URL: <https://dpss.gov.ua/mizhnarodne-spivrobitnictv/veterinariya-ta-bezpechnist/sertifikati-na-eksport-z-ukrayini> (дата звернення: 18.12.2021)

18. Тарифний графік ЄС. Євроінтеграційний портал. 10.03.2018. <https://eu-ua.kmu.gov.ua/tekst-uhody-pro-asotsiatsiiu/dodatku-iv-rozdil/taryfnii-hrafik-YeS> (дата звернення: 18.12.2021)

19. Тарифні квоти в рамках ПВЗВТ. Міністерство економіки України. 29.03.2021. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=f5cea3c3-d7e0-4e49-994d-f87089e3d3fc&title=TarifniKvotiVRamkakhPvzvt> (дата звернення: 18.12.2021)

20. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та ЄС. Міністерство економіки України. 2021. <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=b2d1a895-3aa6-4872-8322-95bf4d4f72b2&tag=TorgovelnookonomichneSpivrobitnitstvoMizhUkrainoiuTas> (дата звернення: 18.12.2021)

21. Торговельно-економічне та інвестиційне співробітництво України з Естонською Республікою. Посольство України в Естонській Республіці. 2021. URL: <https://estonia.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/106-torgovelno-jekonomichne-spivrobitnictvo/torgovelnookonomichne-ta-investicijne-spivrobitnictvo-ukrayini-z-estonskoju-respublikoju> (дата звернення: 18.12.2021)

22. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Україна, Європейський Союз, Євратом [...]; Угода, Список, Міжнародний документ від 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 18.12.2021)

23. У 2021 році Україна на 21-68% знизилася експорт молочних продуктів – експерт. *Agropolit.com*. 10.12.2021. URL: <https://agropolit.com/news/22649-u-2021-rotsi-ukrayina-na-21-68-znizila-eksport-molochnih-produktiv--ekspert> (дата звернення: 18.12.2021)

24. Щодо оновлення вимог ЄС стосовно імпорту продуктів. Головне Управління Держпродспоживслужби в Миколаївській області. 21.04.2021. URL: <https://dpssmk.gov.ua/shchodo-onovlennia-vymoh-yes-stosovno-importu-produktiv/> (дата звернення: 18.12.2021)

25. Belgium. Heritage Foundation. URL: <https://www.heritage.org/index/country/belgium> (дата звернення: 18.12.2021)

26. Bulgaria. Heritage Foundation. URL: <https://www.heritage.org/index/country/bulgaria> (дата звернення: 18.12.2021)

27. Ease of doing business in Belgium. The World Bank. URL: <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploreeconomies/belgium> (дата звернення: 18.12.2021)

28. Ease of doing business in Bulgaria. The World Bank. URL: <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploreeconomies/bulgaria> (дата звернення: 18.12.2021)

29. Ease of doing business in Estonia. The World Bank. URL: <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploreeconomies/estonia> (дата звернення: 18.12.2021)

30. Ease of doing business in Latvia. The World Bank. URL: <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploreeconomies/latvia> (дата звернення: 18.12.2021)

31. Ease of doing business in Poland. The World Bank. URL: <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploreeconomies/poland> (дата звернення: 18.12.2021)

32. Estonia. Heritage Foundation. URL: <https://www.heritage.org/index/country/estonia> (дата звернення: 18.12.2021)

33. International monetary fund: WorldEconomic Outlook Update. June 2020. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/06/24/WEOUpdateJune2020> (дата звернення: 18.12.2021)

34. Latvia. Heritage Foundation. URL: <https://www.heritage.org/index/country/latvia> (дата звернення: 18.12.2021)

35. Poland. Heritage Foundation. URL:
<https://www.heritage.org/index/country/poland> (дата звернення: 18.12.2021)

36. Tariff quota consultation. Європейська Комісія. URL:
https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/quota_consultation.jsp?Lang=en (дата звернення: 18.12.2021)

37. Taxation and Customs Union. European Commission website. URL:
https://ec.europa.eu/taxation_customs/index_en (дата звернення: 18.12.2021)

38. The European Union: a People-centered Agenda. An International Perspective. P.: OECD, 2019. P. 14.

39. The Global Competitiveness Report 2019. World Economic Forum. URL:
https://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf
(дата звернення: 18.12.2021)

ДОДАТКИ

Додаток А

Підприємство Товариство з обмеженою відповідальністю «Пирятинський сирзавод»

Територія Полтавська область, Пирятинський район / м. Пирятин

Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю

Вид економічної діяльності Перероблення молока, виробництво масла та сиру

Середня кількість працівників 612

Одиниця виміру : тис. грн.

Адреса, телефон: 37000 м. Пирятин, вул. Сумська, буд. 1, (05358) 2-86-57

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

за КОАТУУ

за КОПФГ

за КВЕД

Коди		
2021	01	01
00446865		
5323800000		
100		
10.51		

v

Баланс

(Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2020 р.

Форма № 1 Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	0	0
первісна вартість	1001	0	0
накопичена амортизація	1002	(0)	(0)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби	1010	102533	99 195
первісна вартість	1011	281 591	303 872
знос	1012	(179 058)	(204 677)
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	0	0
Знос інвестиційної нерухомості	1017	(0)	(0)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Інші необоротні активи	1090	4 330	3 846
Усього за розділом I	1095	106 863	103 041
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	120 515	142 425
Виробничі запаси	1101	24 816	25 181
Незавершене виробництво	1102	10404	15369
Готова продукція	1103	83 619	101 529
Товари	1104	1 604	346
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	93 391	96 960

Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	8 383	9 053
з бюджетом	1135	9 868	13 108
у тому числі з податку на прибуток	1136	2 801	2 801
З нарахованих доходів	1140	0	4
Із внутрішніх розрахунків	1145	76 490	41 207
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	18 500	2 765
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	21 210	89 403
Готівка	1166	89	142
Рахунки в банках	1167	21 121	89 261
Витрати майбутніх періодів	1170	76	77
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
У тому числі в:			
Резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
Резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
Резервах незароблених премій	1183	0	0
Інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	24 458	4 321
Усього за розділом II	1195	372 891	399 323
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	479 754	502 364

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	13 350	13 350
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	70	49
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	2 507	2 507
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	68 750	106 352
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	84 677	122 258
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	65 322	89 329
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
У тому числі:			
Резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
Резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
Резерв незароблених премій	1533	0	0
Інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джекпоту	1545	0	0

Усього за розділом II	1595	65 322	89 329
III. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	37 835	93 424
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	863	696
товари, роботи, послуги	1615	55 150	79 426
розрахунками з бюджетом	1620	928	1 134
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
розрахунками зі страхування	1625	918	1 092
розрахунками з оплати праці	1630	3 194	3 900
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	171	3 590
Розрахунками з учасниками	1640	3	3
Із внутрішніх розрахунків	1645	218 101	97 363
Страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	6 445	7 386
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	6 147	2 763
Усього за розділом III	1695	329 755	290 777
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	479 754	502 364

Генеральний директор

_____

(підпис)

Бартошак В. А.

Головний бухгалтер

_____

(підпис)

Брижаха Т. Б.

Додаток Б

Підприємство Товариство з обмеженою відповідальністю
«Пирятинський сирзавод»

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

Коди		
2021	01	01
00240052		

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2020 рік**

Форма № 2 Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 371 020	1 356 007
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	(0)	(0)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 242 015)	(1 286 117)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	129 005	69 890
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	19 355	7 865
Дохід від зміни вартості активів, яку оцінюють за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(18 152)	(16 569)
Витрати на збут	2150	(47 107)	(70 815)
Інші операційні витрати	2180	(18 872)	(27 524)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	64 229	0
збиток	2195	(0)	(37 153)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	1 306	1 659
Інші доходи	2240	84	5 032
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(27 995)	(26 687)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(22)	(4 936)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0

Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	37 602	0
збиток	2295	(0)	(62 085)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	0	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	37 602	0
збиток	2355	(0)	(62 085)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	-21	37
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-21	37
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(0)	(0)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-21	37
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	37 581	- 62 048

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	1 130 194	1 128 727
Витрати на оплату праці	2505	72 072	70 319
Відрахування на соціальні заходи	2510	16 377	14 976
Амортизація	2515	30 098	29 085
Інші операційні витрати	2520	117 812	138 502
Разом	2550	1 366 553	1 381 609

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	0	0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0	0
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0	0
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Генеральний директор

(підпис)

Бартошак В. А.

Головний бухгалтер

(підпис)

Брижаха Т. Б.

Підприємство Товариство з обмеженою відповідальністю «Пирятинський сирзавод»

Територія Полтавська область, Пирятинський район / м. Пирятин

Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю

Вид економічної діяльності Перероблення молока, виробництво масла та сиру

Середня кількість працівників 612

Одиниця виміру : тис. грн.

Адреса, телефон: 37000 м. Пирятин, вул. Сумська, буд. 1, (05358) 2-86-57

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

за КОАТУУ

за КОПФГ

за КВЕД

Коди		
2020	01	01
00446865		
5323800000		
100		
10.51		

V

Баланс

(Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2019 р.

Форма № 1 Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	0	0
первісна вартість	1001	0	0
накопичена амортизація	1002	(0)	(0)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби	1010	102 533	99 195
первісна вартість	1011	62571	303 872
знос	1012	(179 058)	(204 677)
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	0	0
Знос інвестиційної нерухомості	1017	(0)	(0)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
Первісна вартість	1021	0	0
Накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	4 330	3 846
Усього за розділом I	1095	106 863	103 041
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	120 515	142 425
Виробничі запаси	1101	24 816	25 181
Незавершене виробництво	1102	10 440	15 369
Готова продукція	1103	83 619	101 529
Товари	1104	1 640	346
Поточні біологічні активи	1110	0	0

Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	93 391	96 960
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	8 383	9 053
з бюджетом	1135	9 868	13 108
у тому числі з податку на прибуток	1136	2 801	2 801
З нарахованих доходів	1140	0	4
Із внутрішніх розрахунків	1145	76 490	41 207
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	18 500	2 765
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	21 210	89 403
Готівка	1166	89	142
Рахунки в банках	1167	21 121	89 261
Витрати майбутніх періодів	1170	76	77
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
У тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
Резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
Резервах незароблених премій	1183	0	0
Інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	24 458	4 321
Усього за розділом II	1195	372 891	399 323
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	479 754	502 364

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	13 350	12 350
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	70	49
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	2 507	2 507
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	68 750	106 352
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	84 677	122 258
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	65 322	89 329
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
У тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
Резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
Резерв незароблених премій	1533	0	0

Інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	65 322	89 329
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	37 835	93 424
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	863	696
товари, роботи, послуги	1615	55 150	79 426
розрахунками з бюджетом	1620	928	1 134
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
розрахунками зі страхування	1625	918	1 092
розрахунками з оплати праці	1630	3 194	3 900
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	171	3 590
Розрахунками з учасниками	1640	3	3
Із внутрішніх розрахунків	1645	218 101	97 363
Страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	6 445	7 386
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	6 147	2 763
Усього за розділом III	1695	329 755	290 777
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	479 754	502 364

Генеральний директор

(підпис)

Бартошак В. А.

Головний бухгалтер

(підпис)

Брижаха Т. Б.

Додаток Д

Підприємство Товариство з обмеженою відповідальністю
«Пирятинський сирзавод»

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

Коди		
2020	01	01
00240052		

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2019 рік**

Форма № 2 Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1409128	1616516
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1286117)	(1456698)
Валовий: прибуток	2090	123011	159818
збиток	2095	(--)	(--)
Інші операційні доходи	2120	7865	12996
Адміністративні витрати	2130	(16569)	(17734)
Витрати на збул	2150	(123936)	(127211)
Інші операційні витрати	2180	(27524)	(29243)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	--	--
збиток	2195	(37153)	(1374)
Дохід від участі в капіталі	2200	--	--
Інші фінансові доходи	2220	1659	1429
Інші доходи	2240	5032	137
Фінансові витрати	2250	(26687)	(16171)
Втрати від участі в капіталі	2255	(--)	(--)
Інші витрати	2270	(4936)	(27)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	--	--
збиток	2295	(62085)	(16006)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	--	--
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	--	--
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	--	--
збиток	2355	(62085)	(16006)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	--	--
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	--	--
Накопичені курсові різниці	2410	--	--
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	--	--
Інший сукупний дохід	2445	37	33
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	37	33
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним	2455	--	--

доходом			
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	37	33
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-62048	-15973

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	1128727	13702775
Витрати на оплату праці	2505	70319	67949
Відрахування на соціальні заходи	2510	14976	14299
Амортизація	2515	29085	18309
Інші операційні витрати	2520	138502	149224
Разом	2550	1381609	1620056

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	--	--
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	--	--
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	--	--
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	--	--
Дивіденди на одну просту акцію	2650	--	--

Генеральний директор

(підпис)

Бартошак В. А.

Головний бухгалтер

(підпис)

Брижаха Т. Б.

Товарна структура виробництва продукції ТОВ «Пирятинський сирзавод» за напрямками реалізації за 2019-2020 рр.

Продукти/послуги	2019		2020		Абсолютне відхилення 2020 до 2019 р.	
	% від загальног о обсягу реалізації	Сума, тис. грн.	% від загальног о обсягу реалізації	Сума, тис. грн.	% обсягу реалізації	суми
Експорт						
Сирний продукт білково-жировий ваговий	17,9%	251864	21,8%	299291	-0,40%	-6204
Сир твердий ваговий	0,9%	12568	0,5%	6364	4,50%	60111
Суха молочна сироватка демінералізована	3,2%	45079	7,7%	105190	-0,10%	-1139
Сир плавлений	0,1%	1268	0,0%	129	-1,80%	-25944
Сухе цільне молоко	1,8%	25944	0,0%	0,0	0,40%	5415
Сирний продукт плавлений	0,0%	0,0	0,4%	5415	-0,20%	-2201
Сир чедерний	0,2%	2201	0,0%	0,0	-0,40%	-6204
Усього:	24,10%	338924,0	30,40%	416 389	6,30%	77465
Внутрішній ринок						
Сирний продукт білково-жировий ваговий	2,7%	38296	4,5%	61434	1,80%	23138
Сир твердий ваговий	39,6%	558898	29,6%	406358	-10,00%	-152540
Суха молочна сироватка демінералізована	1,9%	27136	0,6%	8431	-1,30%	-18705
Сирний продукт плавлений	0,0%	0,0	1,5%	20194	1,50%	20194
Сир плавлений	10,8%	152051	7,3%	100358	-3,50%	-51693
Сир чедерний	0,5%	6595	0,3%	4118	-0,20%	-2477
Сирно-творожна продукція	0,1%	2092	0,1%	1595	0,00%	-497
Молоко	0,7%	9678	0,9%	12813	0,20%	3135
Молочна сировина (продукція)	16,9%	237578	22,5%	309032	5,60%	71454
Кисло-молочна продукція, сметана	1,2%	16951	1,6%	21642	0,40%	4691
Сухе цільне молоко	0,4%	5746	0,0%	0,0	-0,40%	-5746
Олійна продукція	0,1%	877	0,1%	773	0,00%	-104
Інша продукція	0,8%	11675	0,2%	2961	-0,60%	-8714
Послуги	0,2%	2631	0,4%	4922	0,20%	2291
Усього:	75,90%	1070204	69,60%	954 631	-6,30%	-115573
Разом:	100%	1409128	100,0%	1371020	0,00%	-38 108

Джерело: складено автором за даними підприємства

Діючі вимоги до процесу експорту продовольства [13]

- 1) одержання сертифікату EUR.1;
- 2) контроль залишків пестицидів в продуктах рослинного походження зазначені в Регламенті (ЄС) №396/2005;
- 3) одержання фітосанітарного чи ветеринарного сертифікату;
- 4) контроль безпечності харчових продуктів тваринного походження, призначених для споживання людиною відповідно до регламенту (ЄС) №852/2004;
- 5) реєстрація експортних потужностей у відповідному реєстрі Держпродспоживслужби;
- 6) сертифікація на відповідність міжнародним стандартам (за потреби): ISO 22000, FSSC 22000, BRC, IFS;
- 7) забезпечення відповідного маркування і надання належних документів щодо продукції відповідно до регламенту (ЄС) №1169/2011;
- 8) контроль залишків ветеринарних препаратів визначені в Регламенті (ЄС) №470/2009;
- 9) контроль забруднюючих речовин в харчових продуктах відповідно до регламенту (ЄС) №315/93.

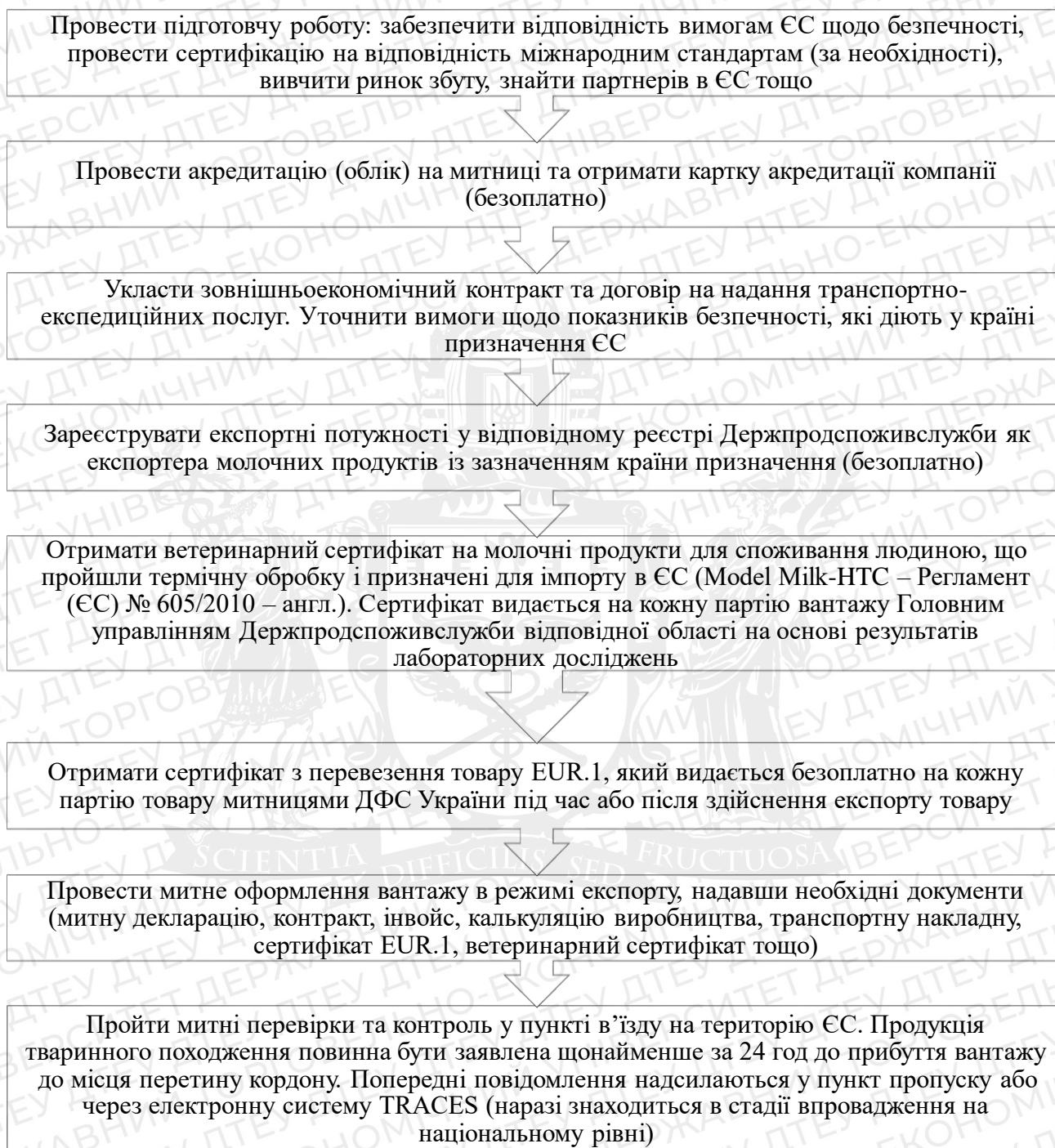

Рис. 3.1. Основні етапи здійснення експорту молочної продукції ТОВ «Пирятинський сирзавод» до країн ЄС

Джерело: побудовано автором за даними [5; 13]

Основні показники виробничо-господарської діяльності підприємства

ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2018-2020 рр.

Показник	Значення				Відхилення 2020 до 2018 року	
	Од. виміру	2018	2019	2020	абсолютне, (+/-)	відносне, %
1	2	3	4	5	6	7
Чистий дохід від реалізованої продукції	тис.грн.	1616516,0	1409128,0	1371020,0	-245496,0	-15,2
Собівартість реалізованої продукції	тис.грн.	1456698,0	1286117,0	1242015,0	-214683,0	-14,7
Валовий прибуток	тис.грн.	159818,0	69890,0	129005,0	-30813,0	-19,3
Витрати на збут	тис.грн.	127211,0	70815,0	47107,0	-80104,0	-63,0
Адміністративні витрати	тис.грн.	17734,0	16569,0	18152,0	418,0	2,4
Прибуток чистий	тис.грн.	-16006,0	-62085,0	37602,0	53608,0	-334,9
Витрати на 1 грн. виручки від реалізації	коп.	0,90	0,95	0,91	0,00	0,53
Необоротні активи	тис.грн.	79049,0	106863,0	103041,0	23992,0	30,4
Оборотні активи	тис.грн.	485687,0	372891,0	399323,0	-86364,0	-17,8
Власний капітал	тис.грн.	146725,0	84677,0	122258,0	-24467,0	-16,7
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	тис.грн.	28712,0	65322,0	89329,0	60617,0	211,1
Поточні зобов'язання і забезпечення	тис.грн.	389299,0	329755,0	290777,0	-98522,0	-25,3
Валюта балансу	тис.грн.	564736,0	479754,0	502364,0	-62372,0	-11,0
Середньооблікова чисельність працівників	осіб	654,0	636,0	612,0	-42,0	-6,4
Фонд оплати праці	тис. грн.	67479,7	70319,0	72072,0	4592,3	6,8
Продуктивність праці	тис. грн. / особу	2471,7	2132,1	2240,2	-231,5	-9,4

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності підприємства

Структура агрегованого показника оцінювання бізнес-середовища
ТОВ «Пирятинський сирзавод» на ринках країн Європейського Союзу

Складова бізнес-середовища	Індикатор	Посилання на ресурс	Польща	Латвія	Бельгія	Болгарія	Естонія
S1 Макроекономіч не середовище	1. макроекономічна стабільність	GCI: Macroeconomic stability	100,0	100,0	100,0	90,0	100,0
	2. розмір ринку	GCI: Market size	74,1	44,4	69,3	54,9	42,8
	3. монетарна свобода	IEF: Monetary Freedom	80,8	79,6	82,0	85,2	79,7
S2 Ступінь економічного лібералізму	1. внутрішня конкуренція	GCI: Product market → Domestic competition	56,8	58,1	63,3	54,7	60,8
	2. торговельна відкритість	GCI: Product market → Trade openness	59,5	59,2	61,8	56,7	63,1
	3. фіскальна свобода	IEF: Fiscal Health	94,6	96,6	78,7	99,2	99,6
	4. проходження митних кордонів	DB: Trading across Borders	100,0	95,3	100,0	97,4	99,9
S3 Інституціональ не середовище	1. ефективність урядової політики	GCI: Institutions → Public-sector performance	51,5	49,7	54,7	56,8	66,3
	2. прозорість	GCI: Institutions → Transparency	60,0	58,0	75,0	42,0	73,0
	3. судова незалежність	GCI: Institutions → Judicial independence	27,7	45,8	79,0	38,0	73,5
	4. право власності	IEF: Property Rights	63,3	74,7	84,0	66,2	81,8
S4 Підприємницьк е середовище	1. комерціалізація	GCI: Innovation capability → Commercialization	65,1	64,9	67,4	67,6	72,7
	2. свобода бізнесу	IEF: Business Freedom	61,6	76,5	80,1	62,9	72,7
	3. реєстрація підприємства	DB: Starting a Business	82,9	94,1	92,3	85,4	95,4
	4. реєстрація власності	DB: Registering Property	63,9	82,3	51,8	69,8	91,0
	5. оподаткування	DB: Paying Taxes	76,4	89,0	78,4	72,3	89,9
	6. забезпечення виконання	DB: Enforcing Contracts	64,4	73,5	64,3	67,0	76,1

S5 Фінансово-інвестиційне середовище	контрактів						
	1. фінансування малого та середнього підприємництва	GCI: Financial system → Financing of SMEs	48,5	50,4	58,4	51,8	54,5
	2. стабільність фінансової системи	GCI: Financial system → Stability	91,2	84,2	88,9	85,5	93,4
	3. отримання кредитів	DB: Getting Credit	75,0	85,0	65,0	65,0	70,0
	4. захист інвесторів (міноритарних)	DB: Protecting Minority Investors	66,0	68,0	68,0	74,0	58,0
5. свобода інвестицій	IEF: Investment Freedom	80,0	85,0	85,0	70,0	90,0	
S6 Інфраструктурне середовище	1. наявність та якість транспортної інфраструктури	GCI: Infrastructure → Transport infrastructure	67,8	57,3	75,6	51,7	55,7
	2. якість електропостачання	GCI: Infrastructure → Electricity supply quality	98,3	97,5	99,8	94,6	96,7
	3. кількість інтернет – користувачів	GCI: ICT adoption → Internet users	77,5	83,6	88,7	64,8	89,4
	4. культура підприємництва	GCI: Business dynamism → Entrepreneurial culture	46,4	53,4	58,5	50,7	42,7
	5. витрати на НДДКР	GCI: Innovation capability → R&D expenditures	32,2	14,8	82,9	31,0	59,5
S7 Ринок праці	1. захист прав робітників	GCI: Labour market → Workers' rights	74,0	86,0	89,0	80,0	89,0
	2. кооперація на ринку праці	GCI: Labour market → Cooperation in labour-employer relations	55,1	64,9	60,5	49,4	72,3
	3. свобода праці (трудових відносин)	IEF: Labor Freedom	66,1	73,8	61,1	68,5	57,8

Джерело: складено автором за даними [25-32; 34; 35; 38; 39]